

FRISTER I PERSONSKADESAKER

Personskade Komplett, Lexia Education 29.4.2019

Advokat Eivind W. Grande

Lexia Education, 29.4.2019 2

FORVIRRENDE REGELVERK?

Meldefristen i FAL

Klagefrist

Foreldelsesfristen

Varsel om foreldelse

FAL § 8-5

OPPLEGGET I FORELESNINGEN

1. De ulike reglene – en oversikt
 - Fokus på personskadesaker
 - Virkeområde – når gjelder reglene?
 - Stikkordene: friststart, fristavbrudd og fristens lengde
2. Meldefrist og klagefrist i FAL §8-5/18-5
3. Foreldelse
 - Fl §9 og særreglene i forsikring, FAL §8-6/18-6 og yforsl §15
 - Kort om andre sakstyper (pasientskade, voldsoffersaker)
4. Varslingsplikt for foreldelse i forsikringssaker
 - FAL §8-6/18-6 og yforsl §15 – alles tredje ledd
5. Oppsummering

OVERSIKT – ULIKE TYPER REGLER

- Meldefrist (1 år) i FAL §8-5/§18-5 første ledd
- Klagefrist (6 mnd) i FAL §8-5/§18-5 annet ledd
- Foreldelsesfrister i foreldelsesloven (fl), FAL §8-6/§18-6 og yforsl §15
- Varslingsplikt for foreldelse (6 mnd) i FAL §8-6/§18-6 tredje ledd og yforsl §15 tredje ledd

MELDEFRIST OG KLAGEFRIST FAL §8-5/18-5

- Innholdsmessig like regler i §8-5 og §18-5
 - §8-5 i skadeforsikring (lovens del A), og §18-5 for personforsikring (lovens del B)
- Systematikken:
 - Meldefrist i §8-5/18-5 første ledd
 - Klagefrist i §8-5/18-5 annet ledd

MELDE- OG KLAGEFRIST I PERSONSKADESAKER

- Står uttrykkelig i BAL §19 fjerde ledd at §8-5 ikke gjelder
 - Gjelder hele §8-5 – både 1. og 2. ledd
 - BAL-forsikring en ansvarsforsikring → §8-5 (ikke §18-5)
- Yforsl §15 annet ledd:
 - «Foreldelsesfristene i forsikringsavtaleloven (...) gjelder ikke.»
 - Presisert i forarbeidene (ot.prp.) at §8-5 ikke gjelder
 - Gjelder hele §8-5 (og innforstått også §18-5)
- Pasientskade- og voldsoffersaker:
 - Reguleres ikke av FAL → gjelder ikke

→ **verken melde- eller klagefrist gjelder i disse sakene**

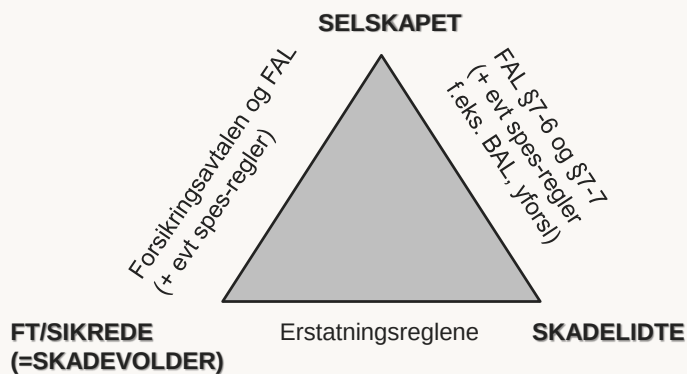
VIRKEOMRÅDE FAL §8-5

- FAL §8-5 står i lovens del A, som gjelder skadeforsikring, jf FAL §1-1 første ledd
 - Skadeforsikring er definert i §1-1 annet ledd
 - Kortversjon: gjelder for ting- og ansvarsforsikring
 - Gjelder for «sikrede»
 - Legaldefinisjon i FAL §1-2 (c):
 - Den som etter forsikringsavtalen har krav på erstatning eller forsikringssum
 - Ansvarsforsikring: «den hvis erstatningsansvar er dekket» = skadevolder

FAL §8-5 I ANSVARSFORSIKRING

- Gjelder for «sikrede», jf ordlyden
 - Sikrede i ansvarsforsikring: «den hvis erstatningsansvar er dekket» = skadevolder
 - gjelder ikke for skadelidte i ansvarsforsikring
 - Selskapet kan dermed ikke påberope verken meldefrist eller klagefrist overfor skadelidte
- Meldefristen i §8-5 første ledd gjelder ikke ved regress mellom forsikringsselskaper, jf HR-2017-2414-A

PARTENE I ANSVARSFORSIKRING

VIRKEOMRÅDE FAL §18-5

- FAL §18-5 gjelder for «ulykkes- eller sykeforsikring»
 - Lovens del B gjelder personforsikring, FAL jf §10-1 første ledd
 - Personforsikring er definert i §10-1 annet ledd som livsforsikring, ulykkesforsikring og sykeforsikring
 - De tre forsikringstypene er ikke definert nærmere
- Praktisk viktig:
 - Fører-/passasjerulykkesforsikring
 - Ulike private og kollektive personforsikringer
 - Hva med utvidelser på yrkesskadevorsikringen?

MATERIELT INNHOLD – MELDEFRIST

- det sentrale (ordlyd fra §18-5):
«...mister retten til erstatning dersom kravet ikke er meldt til selskapet innen ett år etter at sikrede fikk kunnskap om de forhold som begrunner det»
- Frist for å melde krav til selskapet
 - En slags «reklamasjonsfrist» i forsikring, sml obligasjonsretten
- 1 års frist
 - Videreføring fra FAL 1930, men fristen utvidet fra 6 til 12 måneder
- Selvstendig preklusiv frist, jf «mister retten»

FRISTSTART – MELDEFRIST

- Friststart når «sikrede fikk kunnskap om de forhold som begrunner» kravet
 - Krav om positiv kunnskap, jf «fikk kunnskap»?
eller
 - Gjelder en aktsomhet/aktivitetsplikt sml fl §9 «burde skaffet seg»?
 - Sprikende praksis, se bl.a. RG-1997-919 vs FinKN-praksis
 - Uklar rettstilstand
- Hva må kunnskapen omfatte?
 - Nok med kunnskap om «de forhold som begrunner kravet» = faktum
→ kreves ikke full oversikt over økonomisk tap
 - Hva med manglende kjennskap til forsikringsdekningen?
 - Praktisk viktig – mange som ikke vet hvilke forsikringer de har
 - I utg.pkt. uten betydning jf forarbeider og praksis, men eksempler på unntak ved kollektiv forsikring

FRISTAVBRUDD – MELDEFRISTEN

- Nok med melding til selskapet, jf «dersom kravet ikke er meldt til selskapet»
 - Ingen formkrav
 - Muntlig melding holder, men kan gi bevis-diskusjon
 - Hva må meldingen inneholde/omfatte?
 - Faktum («de forhold som begrunner») eller økonomisk omfang («kravet»)?
 - Forarbeidene (NOU): nok å melde fra om forsikringstilfellet – ikke nødvendig med konkret krav

RETTSVIRKNINGER – MELDEFRISTEN

- Oversittet meldefrist medfører tap av kravet
 - «mister retten» i både §8-5 og §18-5 første ledd
 - selvstendig preklusiv frist når den gjelder

KLAGEFRIST I FAL §8-5/18-5 2. LEDD

- Innholdsmessig like regler i §8-5 og §18-5
 - §8-5 i skadeforsikring (lovens del A), og §18-5 for personforsikring (lovens del B)
- Det sentrale i ordlyden (fra FAL §8-5 annet ledd:

«Avslår selskapet et krav om erstatning helt eller delvis, mister sikrede retten til erstatningen dersom ikke sak er anlagt eller nemndbehandling krevd (...) innen seks måneder etter at sikrede fikk skriftlig melding om avslaget. Meldingen må angi fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes. Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10 nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.»

MATERIELT INNHOLD – KLAGEFRISTEN

- 6 måneders frist fra «*fikk skriftlig melding om avslaget*»
- Gjelder når selskapet avslår kravet (helt eller delvis)
- Når selskapet avslår, så har kravstiller (etter selskapets syn) ikke noe krav
 - annen begrunnelse enn foreldelse:
 - Er (etter selskapets syn) ikke noe krav å foreelde
 - Begrunnes i behov for å avslutte saker

MATERIELT INNHOLD – KLAGEFRISTEN

- Formkrav, jf «skriftlig melding»
 - Kan gis sammen med avslag, i samme brev
 - FAL §20-3 om elektronisk kommunikasjon som «skriftlig»
- Innholdskrav i annet punktum:
 - «Meldingen må angi fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes.»
- Klagefristen gjelder ikke hvis selskapet ikke overholder form-/innholdskravene

FRISTSTART – KLAGEFRISTEN

- Starter når vedkommende «*fikk skriftlig melding om avslaget*»
 - Må være skriftlig
 - Starter ikke ved f.eks. tidligere tlf-samtale hvor det informeres om avslaget
 - Avgjørende når mottaker fikk det – ikke når det er sendt
 - Sml. avtalerettslig påbud

FRISTAVBRUDD – KLAGEFRISTEN

- Rettslig skritt eller klage til nemnd (FinKN)
 - Litt ulikt formulert i §8-5 og §18-5, men samme realitet

RETTSVIRKNINGER – KLAGEGRISTEN

- Ved manglende fristavbrudd «*mister* (sikrede/vedkommende) *retten til erstatning*»
→ selvstendig preklusiv regel når den gjelder

HR-DOM 28.8.2018 (HR-2018-1612-A)

- Kan selskapet påberope klagefristen i FAL §18-5 annet ledd når skadelidte tidligere hadde foretatt fristavbrytende skritt (FinKN), og tilleggsfristen etter fl §22 nr 1 (ett år fra avsluttet sak) ikke var utløpt?
 - Besvart med nei i dommen
 - Begrenset praktisk betydning for «flertallet» av personskadesaker, pga virkeområdet for FAL §18-5
 - Overføringsverdi til skadeforsikring?
 - FAL §18-5 er innholdsmessig lik §8-5

OPPSUMMERING, FAL §8-5/18-5

- Innholdsmessig like regler i §8-5 (del A) og §18-5 (del B)
 - Meldefrist i første ledd, klagefrist i annet ledd
- Virkeområde: primært «avtale-forsikringer»
 - Gjelder ikke i flertallet av personskadesakene
 - Verken saker etter BAL, yforsl, pasientskade og voldsoffer
 - ... men med ulik rettslig begrunnelse
 - §8-5 i ansvarsforsikring: sikrede = skadevolder jf FAL §1-2 (c) → gjelder ikke for skadelidte
- Ganske korte frister
 - Et års meldefrist – seks måneders klagefrist
- Selvstendige preklusive frister når de gjelder → oversittelse medfører rettighetstap

FOREDELSE

- De tre sentrale spørsmålene:
 1. Når starter fristen?
 2. Hvor lang er fristen?
 3. Når skjedde fristavbrudd?
- Rekkefølgen i praksis:
 1. Når skjedde fristavbruddet?
 2. Hvor lang er fristen?
 3. Friststart (sett i lys av fristavbruddet og fristen)

FOREDELSE – FRISTSTART

- «Hovedregelen» for erstatningskrav i §9
 - Friststart er *«den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige»*
- Reiser flere problemstillinger
 - Hva er «skaden» – ofte aktuelt i personskadesaker
 - Hvem er den ansvarlige?
 - Hva er nødvendig kunnskap?
 - Aktsomhetsplikten – når burde skadelidte skaffet seg nødvendig kunnskap?

FORELDELSE – FRISTSTART

- Friststart ved «søksmålsgrunnlag»
 - Avveining mellom flere hensyn
 - Hensynet til skadelidte tilsier sen(ere) friststart
 - Må få tid til å skaffe grunnlag/bevis for å anlegge sak
 - Rettskraftvirkninger av dom – får ingen ny sjanse
 - Hensynet til skadevolder tilsier tidlig(ere) friststart
 - Ulike formuleringer/presiseringer i teori og rettspraksis, men en sammenfatning kan være:
Det må objektivt sett være et forsvarlig grunnlag for å anlegge sak, og med rimelig utsikt til å vinne frem

FORELDELSE – FRISTSTART

- God formulering i Rt-2007-1479 (yrkesskade) avsn. 39:
 - «om bevissituasjonen var slik at det objektivt sett kunne konstateres grunnlag for å reise sak, det vil si at det var eller kunne være skaffet til veie bevis som gjorde det forsvarlig å anlegge sak. I denne vurderingen må det tas hensyn til rettskraftvirkningen av en dom.»
- Presisering i HR-2016-293-A (kvikksølv) (39) etter å ha gjentatt ovennevnte fra 2007-dommen:
 - «En «mulighet» for et positivt resultat, er ikke nok, jf. [Rt-1998-587 på side 592](#). Men på den annen side kreves ikke «full sikkerhet», jf. [Rt-2000-1338 på side 1344](#). Vurderingen av om bevissituasjonen på et gitt tidspunkt «gjorde det forsvarlig å anlegge sak», vil bero på et skjønn over det totale bevisbildet den gang.»

FOREDELSE – FRISTSTART

- «Tommelfinger-regel» om friststart (søksmålsgrunnlag) for personskadesaker: spesialisterklæring som konkluderer med årsakssammenheng
 - Men det er en konkret vurdering, se f.eks. kvikksølvssaken
 - Seks(!) spesialisterklæringer som konkluderte med årsakssammenheng var ikke nok til at fristen startet.
 - Vektlagt at toneangivende miljøer (Rikshospitalet og STAMI) konkluderte med ikke årsakssammenheng.
 - Friststart kan være (lenge?) etter at krav meldes
 - kan saksbehandle lenge før foreldelsesfristen egentlig starter
- Skadelidtes aktivitets-/aktsomhetsplikt: burde skaffet seg
 - Kan ikke bare «sitte og vente»
 - Subjektivt element (i motsetning til det rent objektive etter §3)

FOREDELSE – FRISTSTART

- Spesialreglene i forsikring
 - Innholdsmessig like regler i FAL §8-6/18-6 første ledd :
«Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da (sikrede/den berettigete) fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet.»
 - Kunnskapskravet er samme som fl §9, og forstås på samme måte
 - Men det er noen viktige forskjeller i forhold til fl §9:
 - Friststart når sikrede/den berettigete *«fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet»*
 → ikke «burde skaffet seg», som i fl §9
 - Friststart *«ved utløpet av det kalenderår »*
 → friststart utsettes til utløpet av kalenderåret (31.12.), i motsetning til «den dag» i fl §9

FOREDELSE – FRISTSTART

- Nærmere om ulike typer personskadesaker
 - Se nærmere på saker etter BAL, yforsl, passkl og voerstl
- BAL-saker: BAL §19 fjerde ledd, siste punktum:
 - Ordlyden:

«Reglane om foraldring i [forsikringsavtalelova § 8-5](#) og [§ 8-6](#) første, andre og fjerde leden gjeld ikkje om skadebot eller attsøkjingskrav etter denne lova.»
 - BAL-forsikring er en ansvarsforsikring, og i tilfelle ville det vært FAL §8-6 andre ledd
 - Når den ikke gjelder, så gjelder de alminnelige regler
→ fl §9 gjelder i BAL-saker

FOREDELSE – FRISTSTART

- Yforsl-saker: egen regel i yforsl §15 første ledd:

«Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da arbeidstakeren fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om det forhold som begrunner kravet.»
- Stort sett innholdsmessig lik fl §9 → forstås på samme måte
- Men merk «utløpet av det kalenderår» → 31.12. i motsetning til «den dag»
- Pasientskader: passkl §5: krav foreldes etter fl
- Voldsoffersaker: voerstl §3 annet ledd angir at fl gjelder

FORELDELSE – FRISTENS LENGDE

- Den store hovedregel: 3 år
 - Den generelle hovedregelen i fl §2
 - Særregelen for erstatningskrav i fl §9
 - FAL §8-6/18-6 og yforsl §15 – alles første ledd første setning
- Noen særregler
 - 1 års tilleggsfrist etter fl §10
 - 10 år for visse livsforsikringer, jf FAL §18-6 første ledd
 - Absolutte foreldelsesregler
 - 20 år i fl §9 (2) (men med viktige unntak!)
 - 10 år for skadeforsikring i FAL §8-6 første ledd tredje setning
 - 10 eller 20 år i personforsikring i FAL §18-6 første ledd tredje setning

FORELDELSE – FRISTAVBRUDD

- Regler om fristavbrudd i fl §§14-19
 - De mest praktisk viktige i erstatning og forsikring:
 - Rettslig skritt m.m., jf §15, som omfatter forliksklage og stevning
 - Dstl §146 annet ledd: Fristavbrudd ved postlegging (i Norge) for brev og ved sending av e-post til rett adresse
 - Aktørportalen – obligatorisk for advokater og advokatfullmektiger fra 15.9.2018, jf ELSAM-forskriften §3a
 - ...kan advokater overhodet sende (fristavbrytende) stevning i posten etter 15.9.2018?
 - Klage til nemnd, jf §16 nr 2, omfatter først og fremst FinKN, men også selskapets egen klagenemnd
 - Må være nemnd – omfatter ikke «klageavdeling» e.l. (forarbeider og teori)
 - annen klage til saksbehandler eller leder er ikke fristavbrytende
 - Regelen i dstl §146 praktiseres vel hos FinKN, men uklart rettslig grunnlag
 - Anføres ofte erkjennelse etter §14, men skal mye til

FORELDELSE – FRISTAVBRUDD

- Virkninger av fristavbrudd, fl §§20-23
- Praktisk viktig for erstatnings-/forsikringssaker:
 - §21 nr 1: ved fristavbrudd etter fl §§15-19 (omfatter bl.a. stevning og FinKN-klage) skjer ingen foreldelse mens saken er til behandling
 - Gjelder selv om behandlingen tar lang tid, f.eks. flere rettsinstanser
 - Ny 10 års frist etter bindende avgjørelse fra domstol eller nemnd som fastslår fordringen, jf §21 nr 2
 - 1 år fra avsluttet sak ved annen avgjørelse uten at fordringen fastslås, jf §22 nr 1
 - Praktisk viktig: avvisning fra FinKN

VARSLINGSPLIKTEN

- Materielt like regler i tredje ledd i FAL §8-6/18-6 og yforsl §15
 - Oversikt/hovedpoengene:
 - Selskapet må varsle foreldelse med minst seks måneders frist
 - Tilleggsvilkår i tillegg materiell foreldelse – ikke selvstendig foreldelsesgrunnlag
 - Krav til varselet, både form og innhold

VARSLINGSPLIKTEN

- Ordlyden, §8-6 tredje ledd
 - «Krav som er meldt til selskapet før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at sikrede, eller skadelidte (jf §§ 7-6 og 7-7), har fått særskilt skriftlig melding om at foreldelse vil bli påberopt. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til selskapet.»

VARSLINGSPLIKTEN – VIRKEOMRÅDE

- Varslingsplikten gjelder «sikrede, eller skadelidte» i FAL §8-6 → i praksis alle
 - Både sikrede og skadelidte i ansvarsforsikring
 - Unntak: mellom forsikringsselskap jf Rt-2007-877
- Særlig om personskadesaker
 - Yforsl-saker: Egen bestemmelse i yforsl §15 tredje ledd → **varslingsplikten gjelder i yrkesskadesaker**
 - BAL-saker: BAL §19 fjerde ledd:
 - FAL del A gjelder for BAL-forsikring → i utg.pkt. gjelder også §8-6
 - Unntar §8-6 første, annet og fjerde ledd, men ikke tredje ledd → **varslingsplikten gjelder i BAL-saker**
 - Pasientskade- og voldsoffersaker reguleres ikke FAL

VARSLINGSPLIKTEN – VIRKEOMRÅDE

- Gjelder for «*Krav som er meldt til selskapet før foreldelsesfristen er utløpt*»
 - Melding til selskapet «reparerer» ikke foreldelse som allerede er inntrådt
 - Ingen formkrav for meldingen til selskapet

VARSLINGSPLIKTEN – MATERIELLE KRAV

- Formkrav til selskapets varsel: «*særskilt skriftlig melding*»
 - Krav til skriftlighet for selskapets varsel
 - FAL §20-3 (elektronisk kommunikasjon)
 - Særskilt melding
 - eget brev, som bare omhandler varselet
 - kan ikke bare tas inn i avslaget (i motsetning til klagefristen etter §8-5/18-5 annet ledd)
- Innholdskrav for selskapets varsel
 - Må angi hvordan foreldelse avbrytes

VARSLINGSPLIKTEN – RETTSVIRKNINGER

- Uten varsel inntretr ikke foreldelse ved utløpet av ordinær foreldelsesfrist
 - Varsel er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig betingelse for foreldelse
 - Varsel kan forlenge foreldelsesfristen, men aldri forkorte, jf også «tidligst» i ordlyden
 - Ikke selvstendig preklusiv frist
- Ytre ramme: forlenges maks til 10 år fra melding til selskapet

OPPSUMMERING

- Melde-/klagefristene i FAL §8-5/§18-5
 - Selvstendig preklusive frister når de gjelder
 - Gjelder ikke i flertallet av personskadesaker (BAL, yforsl, passkl, voerstl)
- Foreldelsesreglene
 - Friststart – fristens lengde – fristavbrudd
 - Friststart etter fl §9 ved søksmålsgrunnlag
 - «Tommelfingerregel» i personskadesaker: spesialisterklæring som konkluderer med nødvendig årsakssammenheng
 - Kan forhandle/saksbehandle lenge før fristen egentlig starter
 - Særregler for forsikring i FAL §8-6/18-6, men gjelder ikke personskadesakene
 - En del særregler (bl.a. yforsl §15), men stort sett er innholdet som i fl §9
- Varslingsplikten
 - Gjelder for «alle» (sikrede og skadelidte), også i BAL- og yforsl-saker
 - Streng form- og innholdskrav til varselet
 - Kan forlenge, men aldri forkorte foreldelsesfristen
 - varsel har ikke selvstendig preklusiv virkning

Advokat Eivind W. Grande
grande@henriksengrande.no
93453058

www.henriksengrande.no

